

№ 16
— 1916 —

ფ. ს. ი.
ქვირა,
17 აპრილი 10 კ.

სოლომონ II, მეფე იმერეთისა
საშობლოდან ლტოლვილი, 1815 წ. ტრაპიზონში
გარდაცვლილი და იქვე დაკრძალული.
(რუსის ჯარის მიერ ტრაპიზონის აღების გამო).

№ 16

რედაქციის განცხადება

წლიურად 5 მ., ნახევარ წლით 3 მ. ცალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება „სორაპანი“ს სტამბაში ყოველ ჯამს. ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება.—ხელთნაწერები საჭიროებისამებრ შესწორდება.—რედაქტორთან პირისპირ მოლაპარაკება შეიძლება „სორაპანი“ს სტამბის კანტორაში—დილით 9—2 ს., საღამოთი 5—7 ს., ტელეფონი № 15-41. მისამართი: Тифლისь, Ред. „Театри да Цховრება“ Иос. Имедашвили

წელიწადი 8 მ თ ხე

№ 16 კვირა, 17 აპრილი 1916 წ.

17 აპრილი

ერთი სიტყვა— ერთი საქმე. შარშან გამოთქმული ჩვენი ნატვრა-სურვილი წელს საქმედ იქცა.

აღდგომის მესამე დღეს, 12 აპრ. თბილისში („ახ. კლ.“ დარბაზში) თავი მოიყარეს საქართველოს კულტურულ დაწესებულებათა წარმომადგენლებმა, შეადგინეს დამფუძნებელი კრება და—

ნავსიკ გატყდა:

სხვა და სხვა მისწრაფება-მიმართულების ჯგუფებმა ურთიერთ შეთანხმებით აარჩიეს პირველი გამგეობა.

მდგომარეობა ჰქმნის შეგნებასო, და ალბად სწორედ აწინდელმა მძიმე მდგომარეობამ ჩვენს მოწინავე-მესვეურთ უკარნახა შეთანხმებულ მოქმედების საჭიროება:

ერთი სიტყვის თქმა—ერთი საქმე.

კრების დაწყებისა, კავშირის ერთმა დამაარსებელ-მესვეურთაგანმა, დამსახურებულმა მოღვაწემ, მთის ნაბატონარმა გ. ნ. ყაზბეგმა კრებას მიუღოცა ადგომა!

ქეშმარიტად!—ამ დღიდან ჩაეყარა საძირკველი ქართველთა სულიერ აღდგომას...

ჩვენი სამშობლო მრავალ წელია განმავლობაში შინაურ თუ გარეშე მტერთაგან უწყალოდ დაკაწრული, შენ-ჩემობით, პირველობის ეინით, ჩემი შენსა სჯობსოა ძახილით, სუსტდებოდა...

ქუცმაცდებოდა მთელი ხალხის სულიერი ნივთიერი ძალ-ღონე...

მტერს—გარეშეს უხაროდა, მოყვარეს—შინაურს გული უკვდებოდა...

და, აჰა, ძლივს ველირსენით მთელი ერის გამაერთიანებელ კავშირ-გამგეობას...

ხოლო უკვე მოხდარი ამბავი რომ მხოლოდ უქმ სიტყვად არ დარჩეს, თითოეული წვერი კავშირისა, თითოეული მათი მარწმუნებელი და თითოეული ქართველი ყოველ თავის ნაბიჯს, საქმიანობას ამ კავშირს უნდა უმორჩილებდეს.

დღეიდან არსებობს ქართველი ერის—მთელი ხალხის მხოლოდ ერთი მთავარი დაწესებულება და მისი სიტყვა კანონი უნდა იყოს ყოველი ქართველისათვის, რა მიმართულეობისაც უნდა იყოს, რა სარწმუნოებასაც უნდა აღიარებდეს...

და დღეიდან იქმნეს ერთი სიტყვა ერთი საქმე...

ამ სურვილით საღამს უძღვნით ახალ კავშირის გამგეობასა და ფხიველ სიტყვასთან ერთად ნაყოფიერ საქმიანობასაც უნატრით ჩვენი ხალხის საბედნიეროდ...

შამილის სამართალი

ახლად დამუვიდებული ჩაჩანი 1840 წელს ისევ აუჯანყდა რუსეთს. მიზეზი ის იყო, რომ რუსის მთავრობამ მოინდომა ჩაჩნელებისთვის იარაღი აყარა. ფულის მაგივრად ხარჯად იარაღი უნდა მიეცათ. ჩაჩნელები აბა იარაღს როგორ აიყრიდნენ... ჩაჩანი და იარაღი განუკრელნი არიან.

— როგორ, — დაიძახეს ჩაჩნელებმა, — ქალები ხომ არა ვართ უიარაღო ვიარაოთ? ყველანი დავიხოცებით ერთ დღეს და იარაღს კი არ მივცემთ რუსებს!..

რუსეთი შეუწყნარებელი იყო.

ზარდაცემული ხალხი გარბოდა მთებში. აუტანელი გახდა ჩაჩნელების ცხოვრება. ხალხი ძალიან შეწუხდა. ბევრი ითათბირეს ჩაჩნელებმა თავიანთ აუტანელ მდგომარეობაზე და ბოლოს გარდასწყვიტეს მიემართნათ შამილისთვის თხოვნით, რომ დევცო ისინი რუსებისაგან, ან არა და მიეცა ნება მიეღოთ რუსეთის ქვეშევრდომობა. აირჩიეს საპატიო წარმომადგენელი, — მაგრამ ძალიან ძნელი საქმე კი იკისრეს წარმომადგენლებმა. როგორ წარსდგომოდნენ ამ ნაირ თხოვნით მრისხანე შამილს? ხომ თავებს გააყრევინებდა მათ დაღესტნის იმამი!.. აქ სამოხარულო და საიმედო აზრმა გაუარა მათ თავში.

შამილს ჰყვანდა დედა ბახუ მესელი, მოხუცი, ფრიად ღმობიერი, გულკეთილი და სათნოიანი. შამილს ძალიან უყვარდა დედა და დიდათაც სცემდა პატივს. რაც უნდა ეთხოვნა დედას, შამილი ყოველისფერს უსრულებდა. დედის თხოვნით შამილს ბევრისთვის სიკვდილით დასჯა უპატივებია, ბევრისათვის წართმეული მამული დაუბრუნებია. ამისათვისაც თითქმის ყოველ დღე რამდენიმე მთხოვნელი არ გამოიღვოდა.

ერთი დიდი ნაკლი ჰქონდა ბახუ მესელის: ფული უყვარდა. ჩაჩნელებმაც ისარგებლეს ამით და ორასი თუმანი აღუთქვეს იმამის დედას, თუ გაარიგებდა მათ საქმეს შვილთან. ეშმაკმა სძლია, შესცდა მოხუცი დედა და გარდასცა შვილს ჩაჩნელების თხოვნა. თავსზარი დატყდა შამილს დედის სიტყვებზე. შხამიანმა ისარმა გაუარა მას გულში. როგორ? დედა, საყვარელი დედა სთხოვს მას, რომ ნება მისცეს ჩაჩნელებს შიიღონ გიაურ რუსების ქვეშევრდომობა. ეგ ხომ დაღატაკი მუხამედის წინაშე! ეგ ხომ დარღვევა მისი — შამილის უფლებისა, როგორც დაღესტნის იმამისა!..

შვილმა არაფერი უპასუხა დედას, შევიდა თავის ოთახში და ჩაიკეტა. მეორე დღეს გამოვიდა შამილი თავის ოთახდან და შევიდა მეჩეთში სალოცავად. ხალხს უბრძანა შეგროვილიყო მეჩეთის გარშემო და ელოცნა, სანამ იგი არ გამოვიდოდა მეჩეთიდან.

გაიარა პირველმა დღემ, მეორემ, მეჩეთის კარი არ გაიღო. დაღვა მესამე დღე. ხალხი მოიღალა და მოიქანცა მარხვის, ლოცვის და უქილობისაგან.

ჩაჩნის წარმომადგენლები შიშით და კანკალით ელოდებოდნენ იმამის გარდაწყვეტილებას.

ძნელი წარმოსადგენი იყო, თუ როგორ იტანჯებოდა ამ დროს შამილი. რა ცეცხლი და ბალოში სწვამდა მის გულს. ერთის მხრივ, როგორ უნდა ეგრძობინებინა ჩაჩნებისთვის მათი სამარცხვინო საქციელი, მეორეს მხრივ, როგორ აეცდნა დედისათვის კუთვნილი სასჯელი.. პატიება არას გზით არ შეიძლებოდა. დაესაჯა — ნამეტანი ძნელი და მძიმე იყო მისთვის, როგორც შვილისათვის!..

განვლო მესამე დღეც. მეჩეთის კარი გაიღო და გამოვიდა შამილი. ავიდა — თავის სახლის ბანზე და წარუდგა ხალხს გაფითრებული, ჩასისხლიანებულ თვალებით, რამდენიმე წუთის შემდეგ ორმა მოლამ აიყვანა ბანზე შამილის დედა, თეთრ ჩადრში გახვეული.

— დარღვევა, — დაიწყო შამილმა დასუსტებულის ხმით, — ჩაჩნელებმა უღალატეს მართლმორწმუნეობის მოვალეობას, მათ დაავიწყდათ, რომ მისცეს ფიცი ალლაჰსა და მუხამედსა!.. გულში განიზრახეს გიაურებისაგან გადასვლა, მათი ქვეშევრდომობა და გამოგზავნეს დარღოში დესპანი, რომელმაც პირადად მე კი ვერ გამომიშტაგნა თავის დაწყვეტილი განზრახვა და მიჰმართა ჩემ საწყალ დედას, რათა მან გარდმომცეს და მთხოვოს კიდევ აუსრულო მათ თხოვნა... სამი დღე ვილოცე და ვთხოვე ალლაჰს, რომ მიჩიოს როგორ მოვექცე ჩაჩანს: მივცე ნება, რომ მიიღონ გიაურების ქვეშევრდომობა? ალლაჰმა ბრძანა: „ვინც პირველმა გაგიმტლავნა ეგ სამარცხვინო აზრი, ასი მათრახი დაჰკა მას“ — პირველი იგი არის უბედური დედა ჩემი და,

დაასრულა იმამმა, — უნდა ასრულდეს წმიდა
ნება: ალლაჰ-სა...

მრისხანე იმამის უკანასკნელ სიტყვებზე
თავზარი დაეცა ხალხს. უბედურმა დედამ სა-
ცოდავად დაიკივლა. შამილმა ანიშნა მიური-
დებს დედაზე. მიურიდები მივიდნენ შამილის
დედასთან, მოხსნეს ჩადრი და დაწვინეს თა-
ვიანთ მბრძანებლის დედა. შამილმა აიღო მა-
თრახი და დაჰკრა ერთი... ორი... მესამეზე
დედას გული წაუვიდა და გონება დაეკარგა.
ველარ შესძლო შვილმა ეს უბედურება; გა-
დაავდო მათრახი და დავარდა მუხლებზე დე-
დის წინაშე, ხალხში ქვეითი მოისმა. ბევრ-
მა აღაპკრო ხელები მჭეეთისაკენ მუდარით,
რომ ალლაჰს ებატებინა დანაშაული მათ სა-
ყვარელ, გულკეთილ ბაბუ მესედისათვის.

რამდენიმე წუთის შემდეგ შამილმა წა-
მოიწია. სახე გაბრწყინებული ჰქონდა.

— ჩემის თხოვნით ალლაჰმა აპატია დე-
დას, სთქვა შამილმა, — მხოლოდ დანარჩენი
ოთხმოცდა თხუთმეტი მე უნდა მივიღო. დამ-
კარით, რაც შეგიძლიანთ მაგრათ, აღფრთო-
ვანებით მიუბრუნდა იმამი მიურიდებს, — და
იკრძალეთ ოთხმოცდა თხუთმეტს ერთიც თუ
დააკელით, ჩემის ხელით განგმირავთ იმ წამ-
შივე. დაწვა შამილი. დაუწყეს მიურიდებმა
ცემა და თვლა.

— მაგრათ, მაგრათ დამკარით! ყვიროდა
შამილი.

ადვილათ აიტანა სასჯელი შამილმა, წა-
მოდგა და გულდამშვიდებით წყნარის კილო-
თი მიუბრუნდა ხალხს:

— სად არიან ის ბოროტნი, ვისის წყა-
ლობითაც დედა ჩემი ასეთ სამარცხვინო სას-
ჯელს მიეცა?

შიშის ზარ-დაცემული ჩანების წარმო-
მადგენლები ფეხ-ქვეშ დაუვარდნენ შამილს.
შამილმა თვითონ წამოაყენა ფეხზე ჩანჩლე-
ბი და უთხრა:

— თქვენ დაინახეთ თქვენი თვალით,
რაც აქ მოხდა, ეხლა დაბრუნდით თქვენს
ქვეყანაში და პასუხისმგებელი უამბეთ თქვენ
გამოგზავნილებს ყოველისფერი რაც კი აქ
ნახეთ და გაიგეთ.

ამ ამბავმა ისე იმოქმედა ჩანჩლელებზე,
რომ დაუყოვნებლივ მიემხრნენ დაღესტნის
ბრძანებელს.

ივ. ბუქურაული

მ. მ. კოვალევიჩი (†—1916)

რუსეთის გამოჩენილი მეცნიერ-სწავლული, მწერალი
რედაქტორი, პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწე,
სახელმწიფო საბჭოს წევრი, გარ. 23 მარტს.

სამარკოლის ზღაპარი

ისინი სამნე იყვნენ.
არვინ იცოდა, ვინ იყვნენ ისინი, რისთვის
დადიოდნენ ასე, ან სიდან მოდიოდნენ...
მრავალი ტანჯვა-წვალება გამოეცლოთ მათ
დღე-ღამე გზაში წანწალით, ფეხთ არ ეცვათ
მათ, თავთ არ ეხურათ, ტანსაცმელი მათი
ძონძებათ ქცეულიყო.

და ისხდნენ ისინი ერთხელ გზის პირას—ისე-
ნებდნენ, რომ ცოტა ხნის შემდეგ ისევ შეს-
დგამოდნენ ძნელსა და უღვეველ გზას. ამ დროს
დაინახა ისინი მოხუცმა მგზავრმა და ჰკითხა:
— სიდან მოდიხართ, ან სად მიდიხართ თქვენ,
მოგზაურნო?

წყნარად ჰუბასუხეს მათ, რომ მოდიან ისინი
იმ ქვეყნიდან, სადაც სუფევს მეუფება წყე-
დილისა, სად ისმის მხოლოდ მოთქმა და წყევ-
ლა თავის ბედისა; მოდიან იქიდან, სადაც ნა-
კადულივით სდის თვალთ მწარე ცრემლი და
გულს სისხლის ღვარი, სადაც ფრთა გაშლი-
ლი სიკვდილი თავს დასტრიალებს ადამიანთ
და შემზარავი ხარხარით უწამლავს მათ წუ-
თებს ცხოვრებისას... უბასუხეს მათ, რომ მი-
დიან ისინი—სად? თვით არ იციან სად, მხო-
ლოდ ეძიებენ ქვეყანას, სადაც არ არის ცრემ-
ლი და ტანჯვა, სად არ ისმის საშინელი ხარ-

ხარი სიკვდილისა, სად ბედნიერი ადამიანი სიხარულით ეწაფება მჩქეფარე ტალღებს სი-
ცოცხლისასო...

კიდევ დიდხანს უსმენდა მოგზაური მათ მო-
თხრობას შორეულ ქვეყანაზე, სიდანაც მო-
დიოდენ ისინი, უსმენდა იმ ქვეყანაზედაც,
სადაც ახლა მიდიოდენ...

ქმუნვა და სევდა მოჰგვარა მოხუცს უცხო
კაცთა სიტყვამ და ასე უთხრა მათ:

—ტყუილად მიდიხართ, თქვენ, იმ ქვეყნად
და ტყუილად ეძიებთ მას.. ვერასოდეს ვერ
ნახავთ თქვენ იმ ქვეყანას; ვერ იხილავთ იმ
გვარ მხარეს, სადაც არ მფეობდეს კენესა და
ტანჯვა... ვერ იხილავთ ქვეყანას, სადაც იქ-
ნება ბედნიერება და სიყვარული... არ არსე-
ბობს ეგეთი ქვეყანა ახლა. ხოლო ამბობენ
კი, რომ ძველად ყოფილა... იყო, თურმე,
ეგეთი ქვეყანა... დედამიწა ერქვა სახელად,
მხოლოდ ახლა...

ნუ დაეძებთ იმ ქვეყანას... ვერ იპოვით მას...

—არ შეესდგებით ჩვენ,—მიუგეს მას მგზავ-
რებმა,—ჩვენ ვივლით... ჩვენ უსათუოთ ვი-
პოვნით მას... ჩვენ ვეძიებთ!..

—და მეც ვეძიებდი... მეც გადავიარე აი, ის
მთები, შორეული ზღვები და მდინარეები...
მივდიოდი სულ წინ... ვეძიებდი... მაგრამ...
ხედავთ: უკან დავბრუნდი და ისევ ჩემს ქვე-
ყანაში მივდივარ... დავბრუნდი!..

და გველის სისინისავით შეიქრა მათ გულში
იქვი გამარჯვებისა... და შესდგენ მოგზაურ-
ნი, მაგრამ უცბად ზეზე წამოდგნენ და ასე
უთხრეს მოხუცს:

—ჩვენც წავალთ... იქნებ ჩვენ ვნახოთ!..

და გაუდგენ გზას... შორეულ გზას უცხო
ქვეყნისაკენ...

გავიდა ხანი.

ისინი მიდიოდენ წინ, სულ წინ, ხოლო ვერ-
სად ვერ პოვეს მათ სანეტარო ქვეყანა იგი.
და შეიმოსა თეთრი ქაღარით მათი თმა და
წვერი, და მოიღალა მუხლი მათი, და მიწის-
კენ დაიხარა წელი მოგზაურთა. ვეღარ შეს-
ცქეროდენ ისინი ზევას ისე ამაყად, როგორც
წინად, და წელში მოხრილნი, თითქოს და-
კარგულნი რასმეს ეძებნო, მიწას დასცქერო-
დენ ისინი.

მოიქანცა სხეული მათი... ძიებისგან დაილა-
ლა მშფოთავი სული და ძველ ტანჯვას მიე-
მატა ახალი... გაცრუებულმა იმედებმა კიდევ
ერთი ღრმა იარა დააჩინეს მათ გულს და—
—პირი იბრუნეს მოგზაურთ, დაუბრუნდენ იმ
ქვეყანას, საიდანაც წამოვიდნენ ისინი მრავალი
წლის წინედ...

ძველ გზით ბრუნდებოდენ ისინი და, მწარე
ფიქრებში გართულნი, თანდათან უახლოვდე-
ბოდენ თავიანთ მხარეს...

და იმავე გზაზე შეხვდა მათ ჯგუფი ვაჟკაცთა.
ისინი მიდიოდენ სიმღერითა და სიცილით...
სწრაფი იყო ფეხი მათი... დიდი იყო სურ-
ვილი და ძლიერი იყო ძალა სულისა.
გაიგეს მოხუცთ, რომ ახალგაზრდანი მოშო-
რებიან ტანჯულ ქვეყანას, რომ მათ სურთ
იხილონ სხვა ქვეყანა, ახალი ქვეყანა, სადაც
სუფევს სიყვარული და ბედნიერება.

და მყისვე აუწყეს მოხუცებმა ყმაწვილთ, რომ
ამაოა ყოველივე... ტყუილია ძიება და შრო-
მა, რომ ვერაოდეს ვერ იპოვიან ახალგაზრ-
და მაძიებელნი სანატრელ ქვეყანას... აცნო-
ბეს ყმაწვილთ, რომ ისინიც ეგრე ეძიებდენ
იმ ქვეყანას ბედნიერებისა და სიყვარულისას,
მაგრამ ახლა, დაღლილნი და დაქანცულნი,
ბრუნდებიან შინ... რომ ვერსად ვერ პოვეს
ის ქვეყანა...

მაგრამ დიდი იყო იმედი ვაჟკაცთა გულში,
სწრაფი და ღონიერი იყო ფეხი მათი და გა-
ბედულად სცემდა გული...

და გაუდგენ ისინი გზას... შორსა გზას, შო-
რეულ, სანატრელ ქვეყნისაკენ...

განვლო წლებმა... გაიარა მრავალმა საუკუ-
ნემ...

იმ გზაზე ბევრჯერ ხვდებიან ერთი მეორეს
მიმავალნი—მაძიებელნი სიყვარულის და ბედ-
ნიერების ქვეყნის და მომავალნი—უშედეგო
ძიებისაგან დაღლილნი...

და მოუთხრობენ ურთიერთს ისინი თავიანთ
მწუხარე ამბებს...

ამ წელთა და საუკუნეთა სრბოლაში არ ყო-
ფილა ისეთი წუთი, რომ დაბრუნებულს ეთქვას
მაძიებელთათვის—

—გიხაროდენ, შვილნო ტანჯულ მიწისა,—

ჩვენ ვიპოვეთ ქვეყანა ბედნიერებისა და სიყვარულისა...

არ ყოფილა ასეთი ქამი...

და ვით შეუწყვეტელია თვით ტანჯვა, ვით სამარადისოა წუხილი და ცრემლი, ვით შეუჩერებელია სურვილი და აზრი ადამიანისა, — ისე შეუწყვეტლივ მიდიან და ეძიებენ ადამიანები იმ ქვეყანას და ისევე მოდიან დაღლილნი და წელში მოხრილნი და —

— მრავალ წელთა და საუკუნეთა სრბოლაში არ ყოფილა წუთი იგი სანეტარო, რომ დაბრუნებულს ეთქვას მიწავლისთვის —

— გიხაროდეს, შეილო ტანჯულ მიწისა, — მე ვიპოვე ქვეყანა ბედნიერებისა და სიყვარულისა...

არ ყოფილა ისეთი ქამი საუკუნეთა განმავლობაში...

... ისინი კი მიდიან, სულ მიდიან, ვით ფრინველთა გუნდი, თბილ ქვეყნებში გადაფრენის დროს...

სულ მიდიან!

ბ. მიწიშვილი

ქართველი ექიმები

აბელ ოქროპირის ძე იაშვილი

გადაგვარებულმა სკოლამ, უცხო ნიადაგზე აღზრდამ ჩვენს მამულს ბევრი ნიჭიერი შვილი და სასარგებლო მუშაკი დაუკარგა.

მრავალია საექიმო უმაღლესი ცოდნით აღჭურვილი, რომ თვისი ერის დაწინაურებაში ნაკლები წილი მიუძღვის. უკეთეს შემთხვევაში, ზოგიერთი მაგანი უცხო ენაზე სწერს და თვისი ცოდნა მსოფლიო ცოდნის სალაროში შეაქვს, — ეს მაშინ, როდესაც ჩვენი ხალხი საჭიროებს მეცნიერ-მკვლევართა გზის ჩვენებასა და დახმარებას.

სწავლა-განათლებით და საზოგადოებრივი ცხოვრებით ჩაორჩენილ ჩვენს სოფელში დიდი მოვალეობა აწევს კისერზე ყოველ ნასწავლ კაცს, ინტელიგენტს, თუ იგი ინტელიგენტის წოდებას უქმად არ ატარებს.

მისი მუშაკობა შეიძლება ჩუმი იყოს, ყვირილობას მოკლებული, მაგრამ მულამ ღრმა კვლის გამვლელი და აწმყოსა და მომავლის შორის ხიდის გამდები იქნება...

ერთი ასეთი ჩუმი მუშაკთაგანია ექიმი აბელ ოქროპირისძე იაშვილი, აწ უკვე სამოც წელს მიღწეული, რომელმაც პრაქტიკული თუ სამეცნიერო მუშაკობით თვალსაჩინო კვალი გავლო ჩვენს ცხოვრებაში...

ექიმი აბელ ოქროპირის ძე იაშვილი

ა. ო. იაშვილმა 1874 წ. დაასრულა ქუთაისის გიმნაზია, 1882 წ. — ხარკოვის უნივერსიტეტი, 26 წელიწადი მსახურება და პროვინციაში —

ერევნის, ქუთაისისა და თბილისის გუბერნიებში სოფლისა და მაზრის ექიმად. გარდა თავისი პირდაპირი მოვალეობისა, ექიმობისა, სოფლად ხელს უწყობდა სათეატრო ხელოვნების აღორძინებასა და ყოველ საზოგადო აღგილობრივ საქმეს: ს. საგარეჯოში გახსნა სამკითხველო, ს. საათიქალაში მისი მეცადინეობით დაარსდა საფოსტო განყოფილება, დუშეთში დააარსა წიგნთ-საცავ-სამკითხველო და სხ.

გარდა ამისა, როგორც წევრს კავკასიის ექიმთა საზოგადოებისა, რუსულ ენაზე დაწერილი აქვს შვიდი-რვა გამოკვლევა სხვა და სხვა სენის შესახებ.

- 1) Преобладающія болѣзни въ сурмалинскомъ уѣздѣ Эриванской губерніи.
- 2) Холерная эпидемія 1892 года въ Эриванскомъ уѣздѣ (труды 1-го съѣзда кавказскихъ врачей, т. II).
- 3) Вѣроятныя причины слабого развитія холерной эпидеміи 1892 года въ Кутаисской губерніи.
- 4) 217 проколовъ живота при брюшной водянкѣ у одной больной.
- 5) Чѣмъ питается крестьянинъ Закавказскаго края и какая его преобладающая пища.
- 6) Народная медицина въ Закавказскомъ краѣ: медицинскія средства, народныя способы леченія, народныя врачи и грузинскія народныя лечебникъ „Карабадини“, съ пятью рисунками.
- 7) Труды Императорскаго кавказскаго ме-

медицинскаго общества по народной медицинѣ за 50 лѣтъ его существованія.

8) Труды И. К. Мед. Общества по судебной медицинѣ за 50 лѣтъ его существованія.

აქედან ყველაზე საყურადღებოა „სახალხო მკურნალობა კავკასიაში—სამკურნალო საშუალებანი, სახალხო მკურნალობის წესი, სახალხო უეჭიმები და ქართული სახალხო სამკურნალო „კარაბადინი“ და სხ. ნ სურათით, 1904 წ. გამოცემული. ამ წიგნის შედგენაზე უმუშავნია თითქმის 18 წ. წიგნში თავმოყრილი და რიგზე დალაგებულია ხალხში გავრცელებული სამკურნალო საშუალებათა სახელწოდებანი ქართულად, ლათინურად, თათრულად, რუსულად და სხ. აღნიშნულია სამკურნალო ყვავილები, მცენარენი, მიწალნი, ბალახ-ბუღახი, ქვები, თესლეული, ხალხური შელოცვანი, ზნე-ჩვეულებანი, დოსტაქრობა, კარაბადინის შინაარსი, ქართულად მისი წარმოშობის დრო და სხ. წიგნი ფრიად საყურადღებო შრომაა და მომავალ მკვლევარს ქართული სამკურნალო მეცნიერებისას დიდს სამსახურს გაუწევს, მით უმეტეს, რომ როგორც თვით ექ. იაშვილი ამბობს, ქართველებს აქვთ თავისი ზეპირი მკურნალობა კარაბადინიდან შემოსული ცნობებით შევსებული. ეს ზეპირი მკურნალობა ზოგი თუ აღწერილია ამ წიგნში, ბევრი აუწერელია და ქართველ სწავლულ ექიმსაც აქა ჰმართებს უნარისა და ფაოსნობის გამოჩენა.

ექ. იაშვილმა ამ წიგნით გვიჩვენა რას უნდა მიექცეს ყურადღება.

იმედია ახალგაზდა ქართველი ექიმი უფრო ბეჯითად მოეკიდებიან მშობელი ხალხის, როგორც ხორციელ, ისე სულიერ წყლულთ, — რადგან მათ ხალხში უხდებთ ტრიალი, — და წარმატების გზას შეუყენებენ...

იოსებ არიმათიელი

მიქქრის...

ფიქრთა დრუბლები, დიდებისა მაღალთ-მაღალ მთაზე ნაწყობი, ლტოლვილია სულმა წამოშალა, მიფანტ-მიფანტა. დიდების მთა აღმოპოვებინდა გაშუქებული

ლი და სკვრეტს სარდალი გატაცებული, გული უტგერს, წარტყვენილი თვალი უგლავს.

ლურჯაზე ზის—კლდის მქეჩოზე ვეფხი სარდალი, ხმალი ამოწვდილი.

ლურჯა ქიხინებს, მოკლე კისერი ფაფარინი ამავს, მოხდენილს აუწევია, ტორგბსა სცემს. კლდის მკერდს აკვესებს...

ლურჯაც დიდებს გაუტაცია...

თოფმა იქეჟა. ზარბაზანთ გრგვინვამ მთები აყარა. მირბი-მორბიან...

აყალყებულია ლურჯა ფრთიანი. ჰეი მერანო!—სიტყვას მოეღის: გზა მკურნალო

აჰა, გაფრინდა.

მქუხარე ჯარი გალომებული, ვითა გრიგალი, ბობოქრებითა მტერს შეეკვეთა...

სისხლის ზღვა დადგა.

ციხე-ქალაქებს ცეცხლი ავარდა.

იწვის სამყარო, ზეცაც იწვება...

მიჭქრის სარდალი, უკუქეულთ მიერეკება, სწვავს და ჰბუგავს რაც კი შეხვდება...

დიდების მთაზე, წარბ-განსნილი შედგა სარდალი, ვით მთის არწივი და ფერხთ ფენილი. ხელის გულზე გადაშლილი ტრიალი ველი ელვის სისწრაფით გადაიბრინა: გადახეწილი მოპირდაპირე ცის დასავალზეც ველარ იხილა.

გადიხარხარა.

სიამოვნებით თვალი მილულა გვირგვინოსანმა და, თითქო თავსა ნექტარით სავსეს დასწაფებოდა, სული განაბა...

შეთერა სარდალი და სურვილი თავგანწირულ ჯარისადმი მისალმებისა, გულში შეეკრა...

გრძნობამ მაღალმა მთლად შეიპყრო გვირგვინოსანი და, ვიდრე ქველი ზირს იბრუნებდა, მის ყურთ მოესმა თავბრუ დამსხმელი, ქებათა-ქების შემსხმელი ხმები შემორტყმულ ჯარის...

როგორ უმუხთლა ბედმა ტიალმა...

დაბურულ მთა-ბარს შავი ძაძა წამოგნხა, ცრემლი სდროდა, გულდაკოდილი სარდალს კითხავდა:

— მკვდრების მეფევე, დიდო სარდალო, ჯარი რა უყავუ!

— დიდების ქედზე მდგომო სარდალო,

გადმოსძახე, იქნებ მონანი მკვდრებით აღდგინენ, ქება შეგასხან.

— აჰა, თავები, დიდო სარდალო, როგორ ნაღვლით შემოგცქერიან, ნეტავ თუ იცი, რასა გვედრიან... გამოიცანი უკანასკნელი მათი გულის თქმა“...

გამებებული იღვა სარდალი. გრძნობა ნათუთქი იფერფლებოდა, ლურჯას ეძებდა, სურდა ქვესკენლში ჩამალულიყო... და ლურჯა ლამაზიც მიუხვდა წადილს, თავი ააგლო და საზარლად ჩაიქიხინა.

შეჯდა—გაფრინდა.

სიზმარი იყო...

გ. დათიაშვილი

ყვავილები

თ ა ვ ი ს უ ფ ლ ე ბ ა

მიყვარს მინდორი თვალ-უწევდენელი, ვითარც გაშლილი ზღვის ზედაპირი; სად არც მთა არი, არცა ნაპრალი, წინ შესახვედრი ზღუდე—ქვით-კირი. ოჰ, რა კარგია რა თავისუფლად მიმოჰქრის ქარი, სრიალებს სიო; ასეთ ასპარეზს სულის საუფლოს როდის ვეღირსო, სად მოგვეწიო, რომ ვითარც ქარმა შეუჩერებლად იქროლოს გრძნობამ, იქროლოს ზრახვამ, გავყვე ქვეყნის პირს, ვამცნო სურვილი, სანამ ჩამქოლოს მიწამა და ქვამ.

მ. ველისციხელი

მოლიკულ (გაგრძელება.)
მზაზი იხ. „თ. და ც.“ № 15

III

გოგო და ბიჭი.

გოგო. ბიჭო თედო! არ გინდა ახლა შენც შეგიშვან და ჩამოუარო ლეკური?

ბიჭი. აჰა იმე, რატო არ მინდა რა? მე კი ფეხები არა მაქვს თუ? ისე ევაბუქო იქაურობა ყველანი კარში გამოვყარო! მერე შენთან ისე ჩამოუარო, როგორც ბზრიალა? მაშ? რას მიყურებ?

გოგო. აი გაპქრი შენ! ფეხები ძლივს დაგაქვს, დაბაჯბაჯებ და ბზრიალასავით კი გინდა ჩამოუარო.

ბიჭი. რათა, შეილოსა? დაევაჯბაჯებ? (უდიტანებს)

გოგო. დაიკარგე, შე წუწუკო! აგერ ვილაცები მოდიან! (არაფენი გავლენ სანქაროდ. შაქრო და მარცა ძირს ჩამოვლენ ბაღში)

IV

შაქრო და მარცა

შაქრო. ნუ ცხარობთ, კნიაჟნავ, დამეთანხმეთ, რომ თქვენ—ქალები მართო მხედველობის შთაბეჭდილებითა ცხოვრობთ. ოქრო ჩინებულისა, არ აგინიერდებით მაგაზე, მაგრამ საიმისო გასაშტერებელი ღირსებაც არა აქვს, რომ აგრე აღიდებთ. ეგ არის ჩვეულებრივი კეთილი გულის ყმაწვილი, უყვარს ევ-

როპიულად ცეკვა-თამაში. არ გამოდგება ეგ ქართველ ხალხში სადაც სისხლითა და ხორციით გაუდენთილან, საცა ერთის სულის შებერვით გარდიქცევა. უყურეთ როგორ მინაზებულ-მისუსტებულა. ამ ხეობის ღონიერი ჰაერი გააქრობს მაგას. ეგ უნდა ჩახვათ მინის ყუთში და ისე ატაროთ. ჩვენი ქართველი, უცხო მხარეში ნამყოფი, უკან დაბრუნებული, ძნელად თუ გამოადგება სამშობლოს.

მარ. ყველას აზრი ერთგვარი როდია, კნიაზო. თქვენ აგრე გგონიათ, მაგრამ ჩემის აზრით კი თავადი ოქრო ყველა ქართველისაგან მეტად პატივსაცემია ზრდილობისა, პატიოსნებისა და განათლების გამო. ეს ჩამოთვლილი ღირსებანი კი დიდი ღვთის წყალობაა კაცობრიობისათვის და მეტადრე ჩვენს ქვეყანაში, სადაც ანთებული სანთლით უნდა ეძიოთ ამ გვარნი!

შაქ. დიად, მაგისი ბადალი აღარ არის... ოღონდაც. უნივერსიტეტი დაუმდევრებია, თუთიყუშსავით თავი მოულომაზებია, იმეარებს გაგონილ ამონაკითხს, ისე რომ ვინც ამ გარემოებას მოკლებულია, აღამიანად არ ჩაითვლება?

მარ. მაშ გგონია განააღება არარაობაა?

შაქ. მერე თქვენ გჯერათ, რომ სწავლული ყოველთვის უმანკოა?

მარ. რასაკვირველია, ყველა არა, მაგ-

მზვინება და სიყვარული

შენ ბუნებამ ყოველ მხრივ შეგამკო და შემოგყელა, და მეც რომ არ მოგეხიბლე — შეშინოდა, ჩემო ყველა.

მიტაცებდი გიშრის თმებით, გედურ ყელზე ჩამოწულით, მიტაცებდი... და თანვე კი ვიწვებოდი სინანულით...

მაგრამ როცა გამოგკითხე, თუ რად გინდა სილამაზე, ან თუ კიდევ გავაჩნია საზრუნავი უფრო მახე, —

მაშინ ვეღარ მოვითმინე მოყიადემ მარტო, ობლად და მოვმართე ჩანგი ჩემი შენი სულის შესამკობლად! ქუთაისი.

სიმ. წიველი

უფრ. ფერშ.-ბეითაძი
მინა ნიკ. როინიშვილი

ბრძოლის ველზე დასწვებულნი, გარდაიც. ქ. მოსკოვის „პოკროვსკი მონასტრის“ ლაზარეთში 2 მარტს 1916 წ. ჩამოასვენეს დ. ყვირილაში.

რამ ნასწავლს უფრო მეტი ღონე აქვს ნაკლულევენება შეიმიტროს, არსება გაისპეტაკოს. ოქრო კი რადენადაც ნასწავლია, იმდენად ბუნებით მდიდარი, უმანკოა. (შუსაიას ხმა შესწევება)

V

იგინივე და თ. პალიკო დიდებაშვილი.

პალიკო. (შემადის) შეპრო! შენ გეძებენ! რად გაანებე თავი ქალებს?

შაქ. ახლავე წავალ. თქვენ, კნიაჟნა, წამობრძანდებით?

მარ. მე პალიკოსთან ერთად ვიხსლებით!

შაქ. მაშ მე მივდივარ! (გადის სანქარად)

მარ. პალიკო, რად მოგიწყენია?

პალ. მომიწყენია? განა მემჩნევა რამე?

მარ. გემჩნევა და აგრე? საჩვენოში აღარ ხარ. ღმერთმა აცოცხლოს ის, ჩემო ძმაო, რომელიც გამხდარა შენი ფიქრების საგნად. აგისრულდეს ყოველივე ნატურა-სურვილი!

პალ. ღმერთმა გისმინოს, მარია, აცოცხლოს! აცოცხლოს, მისცეს სიკეთე, ყოველივე გამარჯვება, თუნდაც რომ...

მარ. თუნდაც რომ რა?

პალ. თუნდ ჩემი წინააღმდეგ, საზარალოც იყვეს ის გამარჯვება.

მარ. ახლა ჩემი მდგომარეობა წარმოიდგინე, პალიკო, შენ ხარ ჩემი ძვირფასი ძმა, ისიც გულითადი მეგობარი... ორივესთვის ბე-

დნიერება მსურს და კი ვერ მიშველია.

პალ. ნუ სწუხარ, დაო. კაცს რაც უწერია არ ასცდება. ალბად ღირსი არა ვყოფილვარ მისი სიყვარულისა, ნაძალადევი კი არა იქნება რა!

მარ. არა, პალიკო! მაგას ნუ იტყვი, ხომ გაგიგონია: ცდა ბედის მონახევრეაო?

პალ. მერე არა ვცდილობ თუ?

მარ. ცდილობ და შენ ცდას ნაყოფი უჩანს?

პალ. როგორი?

მარ. სრულიად შეიცვალე .. უფრო თავზიანი გახდი, მშრომელი...

პალ. ეგ აზრი ვისია? მარტო შენი?

მარ. არა ყველასი.

პალ. მაინც?

მარ. ქეთინოსიც!

პალ. (სიხარულით) რას ლაპარაკობ?

მარ. პატიოსნებას გეფიცები. რა, აფასებ? ახლა კი ერთი წავალ, კიდევ დავხედავ ხალხს. (გარბის)

პალ. (გაშტერებული დაჩეხა შუა სტენაზე. სიფრტეს მისჩვენება ნადვლიანად. შემდებ უბად გაუნადდება სახე და შესძახებს) ოხ, ქვეყნის სიშლიდრევ!

ფ ა რ დ ა

სად ხარ, სადა, მეგობარო!..

ღამე არის, სღუმს ყოველი, ტანჯვის ველი აღარ გმინავს, მიწა წყვდიადს დაუფარავს, სთვლემს მიდამო, სოფელს სძინავს... ვერხვს ფოთლები შეყინვია... არ ირხევა არსით ქარი, და სიჩუმეს, მკვდრულ სიჩუმეს შეუზარავს მთა და ბარი...

სად ხარ, სადა, მეგობარო, ხმა გამეცი ბედით დაგულს, მე ბნელაშიც ვეღარ ვსცხრები, მსურს ვეკვეთო მტარვ ლს წყეულს, და მივდივარ, წინ მივიწვევ, აღარ ტყდება ტანჯვით გული, მსურს ბოლომდის მივიყვანო საქმე უკვე დაწყებული...

და მომყვირ, ნუ შედრკები, ხმა მომეცი გამამხნევე, თუ არა და, როგორც მონას, გულში ლაზვარს ჩაგცემ მევე... ძლივის ღროშა, ხსნის ემბლემა, მინდა ისევ ფრიალებდეს, რომ ცამ რისხვით დაიქექოს, ელვამ გაჰკრას, გრიალებდეს...

ღამე არის, სღუმს ყოველი, ქარი არ ქრის, ზღვა არ გრგვინავს, მიწა წყვდიადს დაუფარავს, ჩაგრულთ უბანს სძინავს... სძინავს... სად ხარ, სადა, მეგობარო! ჩამოვრეკოთ ბრძოლის ზარი, და წამების გოლგოთაზე ავიტანოთ ზურგით ჯვარი!..

ჭაჩაის კაცი

მ. ი. პაატაშვილი
ხაშმელი გლეხი, ოსმალეთის საზღვარზე ბრძოლაში სამჯერ დაჭრილი, საავადმყოფოშია.

ბ. პელაშვილი

ს უ რ ა თ ი მ ე ლ რ ი

(იგავე დეკორაცია. დიჯა.)

!

კნ. მაკინე და კნ. გაიანე.

მაკინე. (გამოვა აფანზე და ნამძინარ თვალებს ისრქსავს. დიჯის ძვირფასი ხალათი აცვია).

გაიანე. (შემოდის ბაღიდან).

მაკ. (ჩამოვა ძირს ბაღში)

გაიანე. (მივა და დას შუბლზე აკოცებს) ოჰ, მაკო! აღეკი კიდევ? როგორა ხარ?

მაკ. ძალიან კარვა. (ამთქნარებს). რომელი საათია?

გაიანე. მაღე თერთმეტი შესრულდება.

მაკინე. განო! (მატარა მახუზა) მოდი აქ, ამ ჩრდილში დავსხდეთ! (ორიგენი სტენის ახლო დასხდებიან მაგიდასთან)

გაიანე. რა რიგად მიხარია, მაკო, რომ გიყურებ. წარმოიდგინე, შარტო ოთხი დღეა, რაც აქა ხარ, მაინც შესაჩნევად მოკეთდი. ჩინებულად მოქმედობს შენზე ჩვენი სოფლის შაერი.

მაკ ოლონდაც, განო, ეს ერთად ერთი ადგილია, სადაც თავისუფლად უშიშრად ვისვენებ. რაც ოქრო დაბრუნდა გერმანიიდან, არ დაიჯერებ, დღე და ღამ მოსვენება არა მაქვს! მულამ მეშინიან, არსად არ გააბან, ან არავის გადააწყდეს და თავის ძმა ტიტკოსავით, არ დაიღუპოს. აქ კი რაც უნდა ქნას,

მაინც არ მეფიქრება, რადგან ყველა თავისი სინია... მეორეც ესა, თავისიანებიც რომ არ იყვნენ, იმისთანა არავინ არის, რომ ჩვენთვის საშიში აღმოჩნდეს.

გაიანე. მართალია, მაკო, ვითომ ოქროს თამარის შერთვა უნდოდა?

მაკ. წარმოიდგინე, მართალია. მთელ ქალაქს ახალ ამბად ეგენი ჰყავდათ, თუმცა კი თვითონ მეფიცებოდა, ტყუილად მიგონებენო. ოხ, განო, უნდა ნახო, რა თავაწყვეტილი, თამამი და წინ დაუხედავი გომბიოა თამრო. მადლობა ღმერთსა, კიდევ მშვიდათ გადავურჩით. აქაო და მარილიანი სახე მაქვსო, სულ თავზე ახტებოდა. ეგეც ადამიანია, კაცია, იმ ელდაზე არ გახვდი ავად! აქ რომ არ წამოვსულიყავ, ცუდი საქმე მომივიდოდა, რადგან ვუყვარვარ ოქროს! გაიგო თუ არა ჩემი ავადმყოფობა, მაშინვე გამომიტაცა აქეთკენ. მაინც მეფიქრება, რადგან ამ ორი კვირის შემდეგ აპირობს წასვლას თავის სოფლისკენ და, ვაი, თუ კიდევ მოავგონდეს ის წუწვი!

გაიანე. ნუ გაუშვებთ; განა ჩვენის თხოვნით არ დარჩება?

მაკ. საქმეები ჰქონია, განო, დღე თუ ღამ სულ სოფელზე, მის კეთილდღეობაზე ოცნებობს, მაგრამ თუ მიმზიდველი რამ ნახა აქ, მაშინ იქნება დარჩეს.

ხელოვნების მოკლე ისტორია

თეზაიდისა და საისის პერიოდის ხელოვნება.

ამ პერიოდის განმავლობაშიაღ ძველურ ხელოვნებას არ დაუკარგავს დაფისი სიღიადე და ბუმბერაზობა. თეზაისა, აბიდონის, ტიუტის და ბენი-ჰასანის ნეკროპოლისები ამის საუბრათა შატალის იძლევიან, მაგრამ ჩვენი უმთავრესი ურადლება შთენილ დიდ ტაძრებს უნდა მიექცეს. ეს ტაძრები საზოგადოებრივად ამ წესით იყვნენ აგებული. რიგ ვერსის მანძილზე ირგვლივ სეივანრი იყო შემოქმედებული და მას კიდევ არშიად სფინქსები ქქანდა ჩამოთვებული. ამ ხე-

ივნარს და სფინქსთა რიგს ტაძრის წმინდა ეზოში შექცავდით. ეზოს შესავადს (პილასტრ) მონუმენტალური შესახედაობა ქქანდა. მისი კარების რიგი მხარეზე პირამიდულური კედლები იყო აღმართული და მათ წინ დადგმული იყო ანძები დროშებისთვის, თბელების და უხარმასარი სტატუები. შთელ ეზოს სქელი, უშეკლებელი კალაფანი ქქანდა შემოკლებული და ზედ აქა-იქ პილატა იყო ჩასხმული. ამ ტიპებზე ზოგიერთ დელსასწავლებში საუბრათა ნაკლებით დასტურადნენ დმერთთა ქანდაკებანი. ეზოს კარების შემდეგ კვლავ ახალი პილასტრ გზვდებოდათ. ეს იყო ტაძრის შესავალი. ეზოს სიღრმეში, რამელსაც წინა ეზო ერქვა, უშეკლებელი დაბალი იყო აგებული, გრძელი დარბაზი მსხვერპლთ შესაწირავი ანუ გამოცხადებისა, რაგორც ეგვიპ-

გაიანე. რადენი ახალგაზდა ქალი, მაკო, ყმაწვილი კაცები. ნუ თუ მათში ვერ შეხვდებოდა ისეთს მიმზიდავს, რომ დროებით გვერთოს?

მაკ. ყმაწვილები კიდევ ჰო, მაგრამ რომელი ქალი მერე იმისთანა იქნება მარიკა, მაშო, თუნდ თქვენი მხეთუნახავი ქეთინო. რომელიც ყველას უფრთხის და ყველასთვის უცნობია?

გაიანე. შენ თუ გგონია სატრფიალოდ? არა, მაკო, ისრე სალაპარაკოდ, დროს გასატარებლოდ.

მაკ. მეც არა ვთქვი და გამოცდა ვეთაყვა, განო, უბძანე გოგოს ერთი ქიქა ყავა შემომიტანოს.

გაიანე. ახლავე მე მოგიტან (გადის)

მაკ. (მარტო რჩება. სახე დაუნადვლიანდება და სივრცეს მიაჩქრდება) განო მართალს ამბობს, აქაური რომელიმე ქალი, რომ თვალში მოუვიდეს, გაერთოს აღარსად წავა? მაგრამ, ვაი, თუ ბოლოს სანაურად გამიხდეს? არა, ოქრო ხედავს თავის თავს და შესაფერს ძნელად თუ ნახავს ვისმეს. (პატარა პაუზა) ოხ, ღმერთო, ნუ თუ ჯერ კიდევ ვერ მომიხვედინა? არ შშორდება შიში? უნდა ვიცრუვო? თუნდ ავადმყოფობა, ექიმის ვადრახება, რათა ოქროს წამომეყვანა! თუნდ ტიტკოხთან უსიამოვნება, ვითომ მისგან მოწერილი

წერილი, რომელიც ჩემის ხელით დავწერე. ყველა ამას რისთვის ვჩადევარ—მარტო იმისთვის, რომ მოხერხებით დავიპირო ხელში ოქრო... მე მიინდა ის ჩემი იყვეს, ჩემს გარდა მას არავინ ვაგებატონოს? (შეაფრთხლებს) არა, ღმერთმა იხსნას ყოველ განსაკუდელისაგან, მე მისთვის ბედნიერება მინდა, მე თვითონ ამოვურჩევ საცოლოსაც... ღმერთო, თამრო რომ შეერთო, გავგიჟდებოდი. არა ღიზა, უსათუოდ ღიზა! ის იქნება ჩინებული მეუღლე. ცოლი სჭირია ოქროს შვილების შესაძენად, მეგობრად კი ჩემს გარდა არავინ უნდა, ყმაწვილია, ჯერ გამოუცდელი, ხალხს არ იცნობს, თუ რა ვერაგები არიან, მე მას ზევრ ხიფათს ავაცდენ, მფარველ დედობას გავუწევ, ჩემ საყვარელ ძმას, ჩემს ნუგემს!

II

მაკინე და გაიანე.

გაიანე. (შემოვა და შემოიტანს ყავას)

მაკ. (ფექრადან გამოერგვება) განო, ოქრო სად არის? (მძიმე-მძიმედ დაიწეებს უფის სმას)

გაიანე. ოქრო ეხლა ბაღში იყო და არ ვიცო, სად წასულა... პალიკო და შაქრო ამოსულიყვენ, იქნება იმათ წაიყვანეს?

მაკ. წავიდეს, ისიამოვნოს, ენაცვალოს მაკინე, წუხანდელმა კიკინმა თავი ამატკივა. არჩილმაც საქმე გააქირა, იმისმა, ქებათაქებაში! (გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

ტურ საბუთებშია მოხსენებული. ამ შენობის ჭერ-ქვეშ მრავალჯერ უმჩანებლად სვეტი იყო შედგმული და ამიტომაც ასეთ დარბაზს საზოგადოთ ეწოდა პიპო სტილი. დღის მსახურების დროს აქ იმყოფებოდა ხალხი და მეფე და უმთავრესი ქურუმები კი შედიოდნენ იმ წმიდათა-წმიდა ადგილს, სადა მოთავსებული იყო გამოსახულება დემეტრისა. წმიდათა-წმიდის უკან საღაროსა-ვით ითახი იყო მოდგმული, სადაც შენახული ჰქონდათ დემეტრე ქანდაკებანი, შესამოსელი და შესაწირავი. ამ გვარი დარბაზები ხშირად ბევრი იყო და ამიტომაც თვით ტაძარი უზარ-მასარი გამოდიოდა. მაგალითისათვის შეიძლება დავსახულოთ კარნაკის ტაძარი. იმ მოედანს, რომელსედაც ამ ტაძრის შენობებია აგებული, ვინ შეტრია სიგრძე აქვს და 113 მეტრი სიგანე, ვიზისტიკის 102 მეტრი სიგრძე აქვს და 51 სიგანე, ჭერ-ქვეშ 134 სვეტია მოთავსებული, მათ შორის უმსხვილესს სვეტს 10 მეტრი სიმაღლე აქვს და სიმაღლე 23 მეტრი. ერთი შესანიშნავი მხარე ეგვიპტის ტაძრებისა კიდევ ეს არის, რომ შენობის სიმაღლე მილიონიდან დაწყებული წმიდათა-წმიდამდე თანდათან მდამდეგა და იმავე დროს ნიდაგი, რომელსედაც ტაძარი სდგას, თანდათან მდამდეგა წმიდათა-წმიდის შესავლამდე.

ეგვიპტის ტაძრებსაც ბუმბერაზი შესახედაობა აქვს. ეგვიპტელები თითქო მეტ ყურადღებას შენობათა სიდიადეს უფრო აქცევდნენ, ვიდრე წარმონიულ შესავლებობას და წრილმან მხარეს შენობისას. ამისთვისაც ეგვიპტელ ხელოთმოდგურებს არ შეუქმნიათ არავითარი საარქიტექტურო ორდენი (სტილი), ეს მხოლოდ ბერძნებმა შესძლეს: ბერძნების სვეტები და კედლები შრავსდებოდა და სხვა და სხვა გვარი. ბერძნულ სვეტების თავები (კაპიტელი) ხშირად გაშლილ ფიგურის თავს მოგვგონებთ და ნილოსის ფიგურას (პანორუსს, ლეტოსს) მათ ხრახნილებსა და ჩუქურთმებში დიდი ადგილი აქვს დათმობილი.

თებაიდან პერიოდში ვეღარა ვხედავთ ჩვენ შემოვისის პერიოდის საუცხოვო ქანდაკურ ნახელოვნებს. სინამდვილეს იმდენად უყრადღებას არ აქცევენ. ამ დროის ქანდაკების ნაკეთიერება უფრო სწორად არის ჩამოსხმული, ვიდრე სინამ-

დვიდეში, მოდელირებაც თანდათან მეტი მართობა ხდება. მუდამ ერთი და იგივე ტიპია გამოსახული: ნუსის კაჭლისებურად გაგრძელებული თვალბი, მუდამ მომდიმარე ბაგე-პირი. უგვლას საუცხოვოდ, ზედმიწევნით არის შესრულებული, მაგრამ მანინ ერთფეროვნია. ტანის, სხეულის მიმხლოდობაც მუდამ ერთგვარია, ხელოვნება საზოგადოთ პირფობით ხასიათს დებულაბს, მაგრამ უფოელი ნაწარმობი, დაწყოული ოქრომკედლის ნამუშევრისა და სჭურჭლეოთავან თვით ბარელიფთამდე, მანინ დიდის ცდაცით, ხელოვნებით და მოხდენილად არის შესრულებული. მასადაც უფრო მაგარია, სალი კვლე, ცოროხი ქვეს, ხეს იმდენად აღაჩა ხმალობენ, ამასთან მაშინდელ მოქანდაკეთა იანადიც ვერ არის ეგეთი, რომ წვრილმანების შემუშავება ადვილად შეეძლოს, ამიტომ სესტდება დეტალიზაცია, მოდელირება.

თებაიდან ებოქის მოქანდაკეთ არაფერი არ შეუქმნიათ ისეთი განკერძობული, რომელიც ხელოთმოდგურების შესავალი არ ეოფილიყო. მათი უზარმასარი სტატუები და დეკორატიული ბარელიფები სულ სამარების ან ტაძრის კედლებზეა გამოსახული.

თვით პტოლემეოსთა მეუფების დროსაც ეგვიპტური ხელოვნების ტრადიციები შემონახული იყო, მაგრამ ბერძნული გავლენა უკვე ატვირთ მასინდელ ნაწარმებოთ ბერძენოთმოდგოთა ებოქის ხელოთმოდგურებამ საუცხოვოდ და დიდთ მშენიერი ტაძრები ააგო დენდრაქში, ელფოში, ომბოში, ფილეში, მაგრამ ბარელიფთა ქანდაკება მანინ უუყრადღებოდ იყო დატოვებული. რომაულ ებოქის მხატვრობა დატყდა მასინდელ საზოგადოებში, მიღვალებულს სახეზე ვადებდნენ ხეზე დანატულ მის სურათს. ამ სურათების ხასიათთ მხარე მათი გამომეტყველება, ამ სურათებს უკვე შესდგამთ მოგვართი ისეთი უღემენტი მხატვრობისა, რომელმაც შემდეგში ბიზანტიურ ხელოვნების სახით თავი იჩინა. ამას გარდა გაიესა და ფაიუმში და განსაკუთრებით ანტიონში დომოხინეს ტანისამოსი მუტად ძვირფას ქსოვილებსა, რომელთაც ჩუქურთმების ინტარიისთვის დიდი მნიშვნელობა აქვთ.

შალვა დადიანი

ქართული მუსიკა

(სიმღერა ვალობა)

ახლა თვალი გადავღუთ სვეკლესიო ცალ-ბას: აბა გაისარჯებით, განკებ შეიარეთ ჩვენს ეკლესიებში, თუ ქართულ ცალბას მთისმენთ?! არსად, და თუ სადმე არის — გადამასხინვებულ-გადაგვარებულში. ამ გადაგვარებულ ცალბას ხელს უწყობენ ზოგიერთი ჩვენი სამღვდელთა პირნი, რომელნიც პირდაპირ მოვალენი არიან აღადგინონ ჩვენი ძველი და მეტად ტკბილი სვეკლესიო ცალბა...

ჩვენს დაბა-სოფლებში ხომ სულ მივიწვებულ-მიძინებულა. მართალია, გვეყვანან ამ საქმის გულშემატყავარნი რამდენიმე სამღვდელთა პირნი, მაგრამ მათ რა უნდა გააწონ, თუ სხვებიც არ დაუჭერენ მხარს, რომ ეს კეთილი საქმე საერთო ძალ-ღონით მოაგვარონ.

მოდით და ამის შემდეგ დამდურეთ ხალხს, რომ „ეკლესიაში არ დაიარება“.

ბევრ ქართველს, დიდს თუ პატარას, ენატრება ქართული წირვა-ლოცვა თავის ტკბილი ცალბით. მართლაც, სადღა არის ჩვენი ქართული ღარბისაღური სვეკლესიო ცალბა?! 15 წელიწადზე მეტი იქნება, იგი ჩაქრა და აღარავინ ფიქრობს იმის აღგზნებას. სრულიადღე მთის-პობა, თუ აქედანვე არა ვიდრეთ რამ. ჩემის აზრით, ერთი კაცი, კერძო პირი ამ რთულ საქმეს ვერ იკისრებს და თუ გამოჩნდა ვინმე, ჩვენს სამღვდელთებს და საზოგადოებას ქმართებთ, დიდი მზრუნველობა და პატრონობა გაუწიონ ძველ სვეკლესიო ცალბის მოსაქმე მუშაკთ.

გავკადნიერდები და ვიტყვი, რომ ჩვენი მართლაც ნიჭიერი და მხოლოდ უცხო ტომის მუსიკაში დახელოვნებულნი არიან დღემდე კომპოზიტორ-მუსიკოსნი მარტო უმაღლეს მუსიკალური განათლებით და თეორიებით არ უნდა ხელმძღვანელობდნენ ამ საქმეში, არამედ საჭიროა დიდი უზრადლება მიაქციონ ერთმანეთს ფარგლებში პრაქტიკულად მოღვაწეობას.

მართალია ზოგიერთები შრომობენ, ფუფუნებენ, ხოლო იგი შრომა, ფუსფუსი ნაყოფიერია და ჩვენი სიმღერა-ცალბის აყვავებას სამსახურს უწევს თუ არა, ამასვე განუხებულნი ვართ, ხმას არ ვიდებთ; არ გვიანდა სამართლიანის კრი-

ტიკით, სიფრთხილით და დაკვირვებით განვიხილოთ, დაგაფასოთ ის შრომა, მუშაკს ნაკლებ-ღვენებაზე მიუერთით, გამოვამყდავნოთ მის ნაწარმების, ნამოქმედარის ავი და კარგი. გვემძიება პირისპირ და გულახდილად გავუზიაროთ ამ დარგის სასარგებლო აზრ. შეხედულებანი და სხვა... ამის ნაცვლად ჩვენი მუსიკოს-კომპოზიტორნი, ძველი მცოდნე პირნი, ლოტობარნი ან მომღერალ-მკვლავლები შურის თვალით უტყვირნი და არც კი ეკარებებიან ერთი ერთმანეთს, ხშირად დატინვის კიდლოთი იხსენიებენ ხალხე ერთმანეთს. თუ გამოვინა ვინმე და ნაყოფიერად დაიწყო მუშაობა რომელიმე ახალგაზრდა მუსიკოს-კომპოზიტორთაგანმა, ნახეთ ახლა, რა უფასო და აწვევენ ხალხე მათ ძველი სამღერა-ცალბის მცოდნე პირნი! ხშირად გამოვიჩინო უგანასკნელებსაცან წუწუნი, რაცა ახალგაზრდების სამუსიკო ნაწარმოებთა შესახებ შეგვიითხებივარ;

— „ეჰ, ჩვენ როგორ უნდა ამოვიდეთ ხმა განათლებულ მუსიკოსებს წინააღმდეგ; მაგათ უმაღლესი მუსიკალური ცოდნა აქვთ და როგორ უნდა შეუხიროდეთ?!“ განა ამ გვარ სიტყვებით, ასეთი გულცივი მოპურობით ხელაფების საქმეს ეშველება რამე?.. რასაკვირველია არა...

უგულა ამ საქმეში ჩახედული პირი მოვალეა ხმა-მაღლა, გულახდილად წარმოთქვას თავისი აზრი; ზურგთ უგან ღამარაკი, ერთიერთ-მანეთისადმი შურის გაწევა და დატინვა კი ამ ხელაფების დარგს არ განაფითარებს. ახალგაზრდა მუსიკოსებს და ლოტობარებს ქმართებთ მეტი უზრადლება მიაქციონ ძველ და გამოცდილ პირებს, რომელთაც ბევრი რამ სასარგებლო იტინი და მათგან შეიძლება ისწავლონ რამ... (გავრძელება შემდეგ)

მ კავსადე

ს ი მ ლ მ რ ა (ხალხურ კილოზე)

ვხედავთ, ვხედავთ, ტარტაროზო,
რომ ლამაზად ილიმები:
პირად გვეკონი ალერსითა
და გულში კი ივინები!

რად არ იცი, ბედის წერას
რომ ვერავინ გაეპტევა
და შირბათი, ტკბილი საზრლო,
უცაბედად დაეპტევა?!

იანო ტეტუნაშვილი

ლეო სილ.-ძე ბარამიძის სსოვნას

კიდევ ერთი ზატოისანი მუშაკი მოსწვდა მშრომელთა ბანაკს. 3 მარტს, დ. ღანხსუთში გარდაიცვალა ჯერ კიდევ სიცოცხლით სავსე, 28 წლის ასაკგაზრდა, — ლეო ბარამიძე.

ლეო ზატარაობიდანვე ობლებასში აღიზარდა: 4—5 წლისას მოუკვდა დედა, ხოლო ამავე დროს მამა მისი კაცის მკვლელობისათვის კატორღაში გაგზავნეს... ბებიას სანაბარს დაჩენილი ლეო. პირველ ხანად სწავლობდა დ. ღანხსუთში, აქედან გადავიდა ქ. ფოთის სამოქალაქო სსსწავლე-ბელში, სადაც მიიღო ფარმაცევტობის მოწმობა. ამ დროიდან იგი დრმად დაეწაფა თვითგანვითარებას და განსაკუთრებით მარქსისტულ მიმართულების ლიტერატურას კითხულობდა. საკმაოდ ცოდნით აღჭურვილი, მოძრაობის დროს მუშაობდა სოფლად, — გურიასა და ქართლში, რისთვისაც 1904—5 წ.წ. მეტეხის ციხეშიც იჯდა. 1907—8 წ.წ. თანამშრომლობდა მუშათა გაზეთებში („წყარო“, „ზარი“, „ხომლი“ და სხ.) „Rigoriste“-ს და სხვანაირი ფსევდონიმებით. ბოლოს, რაკი თბილისში დევნა დაუწევს, როგორც „არაკეთილ სამიედოს“, 1909 წ. გადასახლდა ქ. ჩიტას და იქაურ ძველ აფთაქში“ მისხრობდა ფარმაცევტად 914 წ. ძალზე დაავადებულებულს (საწლეუების ავადმე.) ედიანსა სამშობლოში დაბრუნება, ავგისტოში დ. ჭიათურის მრეწ. საბჭოს საავადმყოფოში მეტად სერიოზული ავადობა გაუკეთეს, რაც გასაკვირვებლად გადიტანა, მაგრამ აუტანელ შრომით ძალზე მოქანცულ დაავადებულებულს მაინც სამუდამოდ შეუწყდა ზატოისანი გულის ცემა...

დაუფიქრებლად იყოს სსოვნა შენი, საღხის
კათოთცნობიერების უნგარო მუშაკო, ამს. ლეო.
საგელი

ელ. ჩარქივიშვილის ოცდა ათი წლის მოღწეობის იუბილე ქ. ბაქოში 20 მარტს ნამდვილი დღესასწაული იყო. I განყ. ი ზარღალიშვილის, ელ. ჩერქეზიშვილის, ვ. ჯიქიას, პავლიაშვილისა და სხ. მოწაწილეობით წარმოდგენილი იქმნა „გღაღა ჭრიაშვილი“. ამ პიესაში ყველამ საუცხოვოდ შეასრულა ნაკი რი როლი.

II განყ. სცენაზე გამოჩნდა ბაქოს სცენის მოყვართა ჯგუფი. სწორედ გაზაფხულის თაიგულს მოგავონებდა ახალგაზრდა სცენის მოყვარეებით შემოსილი ქართული სცენა... მცირე ლოდინის შემდეგ სცენაზე გამოჩნდა ჩხტა-კოპში, ქართულად ჩამკული ელისაბედ ჩერქეზიშვილი, რომელსაც აქეთ-იქით ედგა დ. აწყურელი და ს. ჭანტურიშვილი. ასტყდა ტაშის ცემა. დ. აწყურელმა ელისაბედი საგანგებოდ მოწყობილ ადგილზე აიყვანა. შემდეგ გაიმართა მილოცვების მირთმევა, სიტყვების და ლექსების კითხვა, რომლებმაც ძლიერ ხმა-ტკბილულათ აღნიშნეს ეს სადღესასწაულო იუბილე. მილოცვების შემდეგ წარმოადგინეს ა. ცაგარლის სამ მოქმედებანი კომედია „ხანუმა“. ხანუმას როლი თვით მოდღესასწაულემ შეასრულა, რომელმაც ძლიერ მოხდენილად და ხელოვნურად დაუსახა ბაქოს ქართველობას ხანუმა მაქანკლის მოხერხება. აგრეთვე საუცხოვოდ იყვნენ: მ. პავლიაშვილი (მიკიტყვილ კოტრიანცი), ქილ რჯიშვილი (სონა), დ. აწყურელი (ავოფა), მატარაძე (ვ. ფანტიაშვილი), ზარღალიშვილი (კოტე ფანტიაშვილი), ქუმბურიძე (მოსამსახურე), წულუკიძისა (ჭაბატუა) და სხვანი. ყველა საუცხოვოდ ასრულებდა ნაკის როლს. წარმოდგენა ღამის 1 საათზე გათავდა, საზოგადოება ძლიერ მადლიერი დაბრუნდა შინ. ცვარი

სტამბროპოლში საერთო ყურადღება მიიპყრო თბილისიდან ჯარში გაწვეულმა მექიანურე. ალექსანდრე ოგანეზაშვილმა; ხშირად იწვევენ სხვადასხვა კონცერტებში, როგორც „სახელოვან თქმულს, ხელოვან ოსტატს, აღმოსავლეთის მუსიკის სიღამაზისა და გრძობათა მეფეს“ (ასე აცხადებენ ვეება აფიშებში, სურათებით). ქიანურზე უკრავს „გენაცვალოსა,

„მხოლოდ შენ ერთს“, „მერცხალოს“ და სხ., რითაც აღტაცებაში მოჰყავს დამსწრე-მსმენელნი ადგილობრივ ვაზეთ „СХВ. Кав. Кр.“-ში ქებაც შეასხეს. საზოგადოთ, ბ-ნი ალ. ოგანეზაშვილი ცდილობს გაავრცელოს და აქაურებს გააცნოს ჩვენებური მუსიკა რასაც ღიღის გატაცებით ისმენენ.

მ-ე

მ. არმაშირში კვირას, 20/III, „ახალ თეატრი“-ს დაბაზში, სტენის მოყვარეთა წრემ ადგილობრივი განყოფილების ქ. შ. წ. კ. გ. სახ. სსსრკებოლად (აქედან 25% უმატრანოდ დარჩენილ ბავშვთა სსსრკებოლად) წარმოადგინა უზბეკის 3 მქ. დრამა „უჩაღი ანკინა“ და ა. ტაგარდის 1 მქ. კომ. „ჭკუისა მჭირსა“.

არმაშირში ამ მოკლე ხნის განმავლობაში მესამე ქართული წარმოდგენას სტენის მოყვარენი თანდათან მეტს უნარს იჩენენ და საზოგადოებასაც იზიდავენ. საზოგადოებას სწეურია ქართული წარმოდგენები და სტენის მოყვარეებს ხელს უმართავს, რომ სისტემატიურად იდგებოდეს ზიესებო. ეგელა უსაზღვრო სისარულით ეგებება ამ სიმშატიურ საქმეს. აღსანიშნავია, რომ, გარდა ბილეთების გაყიდვისა, კიდევ სწირავენ სხვა და სხვა ნივთს, მაგ. ღიმ. კაიშურმა სუტქიას შესწირა (წარმოდგენებისთვის საჭიროების დროს მოსახმარად) ერთი კარგი ქუდი დირეჟორი ვი მან., იაკ. კაიშურმა—თორმეტი ქუდი (ნაბდას), ზეტრე ნაცვალისეილიმა—ტანისამოსი, ზოგიერთებმა ფული და სხ. და სხ., აღსანიშნავია ისიც, რომ ადგილობრივ საზოგადოების გარდა გარეშე დაბა-ქალაქებიდანაც მოდიან საგანგებოდ წარმოდგენასე დასასწრებლად მაგ.: ქ. შაიგაბიდან, სად. ლაბინსკიდან, კავკავიდან, გიაგინსკიდან, ბელარუსისკიდან და სხ.

როდების შესრულების მხრივ, კარგები იყვენ ქ. ქელებტაროვისა (სიღინა), რომელიც ზირველად გამოვიდა სტენსე და, იმედია, დღეას შემდეგ თვის უურადღებას არ შეაკლებს ხორწ წრეს. მ. დომიძის ასული (ნინო), რომელმაც თამაშად შეასრულა თავისი როლი, აღინდ ტანისამოსი შეუფერებელი ჰქონდა, ეს აღნიშნონ ზირველად გამოდის სტენსე. საუცხოო იყო ბ. ბ. მ. შუაკახელი (თავ. გ. რევენის); გ. გარკელი (იორმა); უკეთესი იქნებოდა, თავიდან ბოლომდე ერთი კიდე დაეცვა; სან ასაღვასდის

და ხან მოსუცის კილოთი არ ელაზარკანა. მოხდენილი იყო 2—3 მოქმედებაში. ნ. რიონელმა (არსენა) ცოცხლად დაგვისტა ნაკისრი როლი: მისმა გრძნობიერმა თამაშმა აღტაცებაში მოიყვანა დამსწრენი, რისთვისაც მრავალჯერ „ბრავო“ და „გაჰს“ ძახილით დაჰვიდოდა ხაღხმა, ი. ბუსელს (ზაქრო) დაბლა ღამარაკი აუფერულებდა, დ. შამალაქემ (ზეტრე) კარგათ შეასრულა თავისი როლი, ხოლო ზოგიერთი სიტუებები გადაამახინჯა, რ. ანსოტელმა (სირაჯი) გამომიინა საკამა ნიჭი და თითქმის უნაკულად შეასრულა თავისი როლი (სამწუხაროდ საფულეს ამოდება კი თავის დროზე ვერ მოახერხა). ბ-ნ ბუსელმა ბევრი აცინა დამსწრე საზოგადოება, არაუმაგდარა მ. ნაცვალისეილს (თედო); აგრეთვე გვარიანი იყვნენ გლეხების როლებში კ. ზუგდიდელი, გ. გედეგანიშვილი და მ. ბერძინიშვილი. „ჭკუისა მჭირსა“ მშეგნივრად შეასრულეს რამაც ბევრი აცინა დამსწრე საზოგადოება. ხალხი ბლომად დაესწრო,—იყვნენ რუსებიც.

შემოსავალი რივიანი იყო. სსსრკელების სისტემატიურად იმართებოდეს წარმოდგენები.

მედგარი

დ. საზურში დრ. წრის გამოგობამ 26/III „საკრებულო დარბაზში“ დასდგა დ. ერისთავის ისტ. დრ. 5 მქ. 7 სურ.; „სამშობლო“. პიესას მოუშადაბლობა ეტყობოდა. სუსტი იყო ქ-ნი ს. ხონელი (ქეთევანი). მართალია იგი ნიჭიერი სტენის მოყვარეა, მაგრამ როლი ვერ დაემლინა. ბ-ნი მ. ლაზარევიც მეტად უძლური გამოდგა (ლევანი); გვარიანი სვიმონი იყო ბ-ნი ალ. კორძია, მხოლოდ როლის უცოდინარობა ეტყობოდა. არა უშეადარა ბ-ნ ქუთათელაძეს (დადიანი) და ბ-ნ გატირულს (შაპ-აბაზი). უკეთესი იქნებოდა ქ-ნი ქ. კალაძე (ფაიხოში), ლაპარაკის დროს თავისი ავადმყოფობა რომ არ დაეწყებოდა, გვარიანი იყო ბ-ნი ნ. სიხარულიძე (ისრაფილ-ხან). დანარჩენებს მოუშადაბლობა ეტყობოდა. წარმოდგენა უფერული გამოდგა; აუარებელ საზოგადოებანზეც მერთალი შთაბეჭდილება დასტოვა. გათავდა დამის 1 საათზეც კაკალი

ახალ კლუბში 11 აპრ. მ. კავსაძის ლიტბარობით გაიმართა მუშა-მომღერალთა კონცერტი. გუნდი უკვე გავარჯიშებულია და ქართულ ხალხურ სიმღერებსაც მოხდენით ასრულებს. კონცერტს საზოგადოება საშუალოდ დაესწრო.

სახალხო სხალში სახალხო წარმ. მმართველმა „მუშაბაბთს, 12 აპრ. წარმოადგინა „მუშაბაბთს“ და

„სიმართლე“. სცენის მოყვარეებმა ორივე პიესა, განსაკუთრებით ვოდველი, ცოცხლად ჩაატარეს. მალხი ბლომად დაესწრა.

წვრილი აგებები

◆ **ქართ. კულტ. საზოგად. კავშირის** კრება შესდგა „ახ. კლ.“ დარბაზში სამშაბათს, 12 აპრ. კრებამ აირჩია გამგეობა: გენ. გ. ნ. ყაზბეგი, გ. მ. ლასხიშვილი, ექ. თაყაიშვილი, პარ. ალ. გოთუა, გრ. რცხილაძე, ნ. რამიშვილი, გ. ცინცაძე. კანდიდატებად: შ. მესხიშვილი, ი. ვართაგვა და ა. ლომთათიძე.

◆ **ქართვლ ხელშეწყობის** საზოგადო კრება შესდგა 11 აპრ. სამეურნეო ბანკის დარბაზში. გამგეობად ამოირჩიეს: გ. დ. ჟურული, დ. შვევარდნაძე, კნ. ბეგთაბეგიშვილისა, გ. ვაბაშვილი, ი. ნიკოლაძე, ი. მაგოლაშვილი, მ. თოიძე, ალ. მრეველიშვილი და პ. მამრაძე, მათ კანდიდატებად: ლ. გუდიაშვილი, შ. შარაშიძე, ს. კლდიაშვილი და ა. ციმაკურიძე. სარევიზიო კომისიაში: ი. გელდენიშვილი, ე. სიღამონ-გერისთაყი და ს. დადიანი. კულტურულ კავშირში: დ. შვევარდნაძე, ი. ნიკოლაძე და ი. გოგოლაშვილი.

◆ **ი. ივანიძე** ავლაბრის წრემ რეჟისორად მიიწვია.

◆ **ახალგაზღვარ მგოსანი** კ. ქიქინაძე, სამხ. სამხ. გაწვეული, ავადმყოფობის გამო თბ. სამხ. ჰოსპიტალში წვეს.

◆ **ჩვენმა თანამგროველმა**, დორპატის უნივ. ისტ.-ფილ. ფაკულტეტის სტუდ. ვახ. კვტეტიშვილმა ფაკულტეტს წარუდგინა სადიპლომო თხზულება „დიპლომატიური ურთიერთობა რუსეთსა და საქართველოს შორის შემოქმედებულ საუკუნიდან შეერთებამდე“. ამავე უნივერ. სტ. თ. ბეგიაშვილმა—„1783 წ. ქართულ-რუსული ტრაქტატი“. ორივე თხზულება ფაკულტეტმა მიიწონა.

◆ **მგ. ნილოშვილის** დილის გამართვას აპირებენ სახალხო სახლში.

◆ **ბაქოს დრამ. წარმ.** დასრულა 1915-1916 ზამთრის სეზონი. ი. ზარდალიშვილის რეჟისორობით ბაქოში წრემ გამართა 14 წარმოდგენა (სულ 13 დიდი პიესა და 8 ვოდვე.), ბალახანაში—3 წარმ. თითოეულ წარმოდგენაზე შემოსავალი ორთა შუა რიცხვით იყო 280 მან. ხალხი მუდამ გულმხურვალედ ესწრებოდა. ამ სეზონმა გვიჩვენა, რომ ადგილობრივი სათეატრო დარბაზი ბაქოს თეატრში მოსიარულე საზოგადოებისთვის საკმარისი აღარაა.

◆ **კნ. ბეთაბეგიშვილისას** განუზრახავს მოაწყოს ქართველ ხელოვან-მწერალ-მხატვართა სალონი. წინასწარი კრებები უკვე გაიმართა.

◆ **სახალხო სახლში** 23 აპრილს იმართება ელ. ჩერქეზიშვილის 30 წ. მოღვაწეობის საიუბილეო საღამო.

◆ **ქართ. დრამ. დანი** 18 აპრ. სახალხო სახლ-

ში წარმოდგენს „მეფე ლირს“. ლირის როლს შეასრულეს ვ. გუნი.

◆ **რადგან იმ. გომართელი** გასულ კვირას მოულოდნელად სოფელში წავიდა, მისი მორიგი წერილი მომავალ კვირის ნომერში დაიბეჭდება.

◆ **ქალაქის ბანაპირა უბანში** ავლაბარსა და ნაძალადეგში სახალხო კონცერტების გამართვას მ. კავსაძის გუნდი. მონაწილეობას მიიღებენ 2 შეერთებული: 1) შ. კავსაძის ძველი და 2) მუშათა გუნდები. კონცერტები ამ თვის მიწურულს გაიმართება.

◆ **საშუაში ელ. ჩაჩაძეიშვილის** 30 წ. სასცენო მოღვაწეობის აღსანიშნავად 23 აპრ. წარმოდგენილი იქნება „ხანუმა“, ი. ზარდალიშვილის რეჟისორობა-მონაწილეობით.

◆ **საშუაის მოწინავე ქართველობას** განუზრახავს ამ მოკლე ხანში ხელის მოწერით ფული შეგროვოს ხაშურის მომავალ სათეატრო ფონდისათვის.

◆ **შურს „თეატრი და ცხომებები“** მთელის წლით გაუწერეს: 1) ქართ. საქველმოქმედო საზოგადოებამ ყველა თავის სკოლას ქართველ მაშხაძიანთა შორის; 2) აქარელებს—ნიკ. გრ. ჯუმუზაძე და ნიკ. სიხარულიძემ; 3) ნესტ. ზაქ. კიკნაძემ—ქეზხეთის დ. ყიფიანის სახელობის სამეცნიერლო.

◆ **„სკოლა და ოჯახი“**; სამეცნიერო პედაგოგიური და სალიტერატურო ყოველ კვირეული ჟურნალი, № 1 მივიღეთ. ჟურნალი შინაარსიანად არის შედგენილი. ჩვენს ახალ თანამომძებს ვუსურვებთ დღეგრძელობას და წარმატებას ჩვენი სკოლის საკეთილდღეოდ. № ლირს 10 კ.

◆ **ახალგაზღვარ მწერალი** ნ. მიწიშვილი ფილტვების ანთებით ავად გახდა.

ი. გომიაშვილის კონცერტი დ. კასრაძის ლექციითურთ („უხელო რაფაელი“) გაიმართება დღეს, კვირას, 17 აპრ., სახალხო სახლში. დასაწყისი I-ელ საათზე.

◆ **„უცხო სიტყვათა ლექსიკონის“ შემსახვ:**

ვახა. დ. ს. მ გ ე ლ ა ძ ე ს. მივიღეთ 38 მან. გმადლობთ თანაგრძნობისა და ფულის სწრაფად გამომგზავნისათვის.

უცხო სიტყვათა ლექსიკონზე ხელის მოწერა მიიღება: 1) ე მ რ ა ძ ი ნ შ ი—ნიკო ჩიქოვანთან; 2) ლ ა ნ ხ შ უ თ შ ი—კოკი ებრაელიძესთან. (ხელის მოწერით—2 მ. 50 კ.—ფულის შემოტანა შეძლებს ნაწილობრივ, პირველად 1 მ.).

◆ **ს. ხაშვი** ეს. ლოლაძის თაოსნობით დაარსდა კოპერატიული პურის საცხობი და მოკლე ხანში გაიხსნება კოპერატიული მაღაზია.

ჩვენი პასუხი

ცარიცინი ილ. ყორ—შეიღეს პ. მ. შივილეთ. იბეჭდება.

◆ **ვალ. გუნიას** თხოვნით ვაცხადებთ, რომ ექიმი შტოკმანი იგი არ არის. „თეატრი და ცხომ.“ № 14-ში მოთავსებული წერილი „უმადურნი“ მას არ ეუთუთენს.

აჭარლები

წერილები მეგობართან

ქართველ მუსულმანების შესახებ.

ძვირფასო მეგობარო!

ვასრულებ შენს თხოვნას და დღეიდან ვიწყებ შენთან საუბარს ჩვენი თანამოძმე ქართველ მუსულმანების შესახებ.

მეკითხები: ქართველი მუსულმანები თავის თავს მართლა თათრებს ეძახიანო?—

თუმცა ეს მართალია და ზოგიერთი ქრისტიანი ქართველიც შეცდომით მათ თათრებს ეძახის, მაგრამ ზოგიერთ ქართველ მუსულმანს ეს ძლიერა სწყინს, მით უმეტეს, რომ ოსმალები მათ თათრებს კი არ ეძახიან, არამედ გურჯებს, რაც ქართველებს ნიშნავს. მე მყავს ერთი ნაცნობი აქაური საშუალო სასწავლებლის მასწავლებელი, რომელმაც მითხრა: ერთი პატარა ქართველი მუსულმანი, სახელად სელმანი ჩემთან მოვიდა თვალცრემლიანი და შემომჩივლა: „პატარო მასწავლებლო!—ჩემი ქართველი ამხანაგები თათრს მეძახიან. დაუშალეთ: ნულარ დამიძხებენ თათრს; მე ხომ თათარი არ ვარ, მე ვარ ქართველი მხოლოდ მაჰმადის სჯულისა!“. მასწავლებელმა შესაფერი დარიგება მისცა სელმა-

ნის—ქრისტიან ქართველ ამხანაგებს, რომელთაც სიბავშვით მოსლიოდათ ასეთი შეცდომა თავისვე ამხანაგის მიმართ და ან კაკაჭივით იმეორებდნენ დიდის ნათქვამს. ეს სელმანი დღეს უფროს კლასში ყოფილა. ქართული ენა კარგად იცის თურმე, ასე რომ „ვეფხისტყაოსანის“ გარჩევაც კი არ უჭირს. მისი მოზრდილი ქართველი ამხანაგები მას, სჯულით მაჰმადიანს, დანარჩენ ქართველთაგან არაფრით არჩევენ: ჭირსაკ ერთად იყოფენ და ლხინსაც.

რა ვქნათ, მეგობარო! გაუნათლებლობა, შეუგნებლობა, უფიცობა ბევრს შემცდარ ნაბიჯს გადაადგმევინებს ადამიანს... მაგრამ კლდნის შუქი გაანათებს ადამიანის მთელ ბუნებას და საღ შეგნებას შეიტანს მის უმთავრეს ორგანოს—ტვინში. შეგნება კი ძირითად სცვლის ადამიანის შეხედულებას, მის აზროვნობას, მთელ მის ბუნებას... სელმანის ამხანაგ ქართველ ქრისტიანებსაც სწორედ ამ შეგნებამ აუხლა თვალები და დაარწმუნა, რომ სჯულით მუსულმანი ქართველი იგივე ქართველია და არა თათარი.

აწ მშვიდობით! ვეცდები ერთი კვირის შემდეგ კიდევ გამოგელაპარაკო. სათმელი აუარებელი მაქვს.

შენი მეგობარი ი. თეზიტიელი

რედაქტორ-გამომცემელი ანნა იმედაშვილისა

ახალი კლუბი

მეტი კვირის პროგრამა 17—24 აპრ.

ორშაბათი—დილით: ხაბაგშო დილა; საღ. სინემატოგრაფი, სიმებიანი ორკ.

სამშაბათი—საოჯახო საღამო. ორკესტრი

ოთხშაბათი—სინემატოგრაფი, სიმებიანი ორკ.

პარასკევა—ქართული წარმოდგენა (უფასოდ);

კამედი. სინემატოგრაფი, ორკესტრი.

შაბათი—საოჯახო საღამო. |

კვირა—სინემატოგრაფი; ორკესტრი.

დასაწყისი: კონცერტებისა საღამ. 9 საათ., წარმოდგენისა და სინემატოგრაფი. საღ. 8 ს.

შესასვლელი ფასი ჩვეულებრივია, მხოლოდ სამშაბათს და შაბათს იხდინან: მანდილოსნები და სტუდენტები (ფორმაში) 65 კ. მამაკაცები 1—05 კ.

სახალხო სახლი

ორშაბათს, 18 აპრილს, 1916 წ. ქარ. დრამ. დასის მიერ გ. გამყრელიძის მონაწილეობით წარმოდგენილი იქნება:

მეფე ლირი

ტრავედია ნ მოქ. უ. შუქსპირისა, თარგ. ივ. შარბლიძისა და ილ. ჭავჭავაძისა.

მეფე ლირის როლს შეასრულებს გ. გუნია.

მონაწილეობას მიიღებენ: დავითაშვილი ნ.

ქიქოძე ანეტა ბეენიშვილი ს. აბაშიძე ვ. გუ-

ნია ვლ. გომელაური შაქ. თარალოშვილი ი.

იმედაშვილი ალ. იშხნელი გ. ზარდალიშვი-

ლი ი. მამფორია ილ. სარაული მ. გვარამია.

ვარვარაძე ვ. კორიშელი.

დასაწყისი საღ. 8 საათზე

ადგილების ფასი 15 კ-დან 1 მ. 50 კ-მდე

ადმინისტრ. ქართ. დრამ. საზ.

შემდეგი წარმოდგენა „ჰამლეტი“.

სადღესასწაულო წარმოდგენა

ხაშურის ქართული თეატრი (ჯაფარი-შვილის შენობაში) შაბათს, 23 აპრილს ხაშურის ქართულ დრამ. წრის მიერ ელ. ჩერქეზიშვილის 30 წლის მოღვაწეობის აღსანიშნავად მისივე მონაწილეობით წარმოდგენილი იქნება

ხ ა ნ უ მ ა

კომედია 3 მოქ. ა. ცაგარლისა.

ხანუმას როლს შეასრულებს ელ. ჩერქეზიშვილი.

მონაწილეობენ: ჩერქეზიშვილი, ბეენიშვილი,

კილაძე, ბახტაძე, ბ. ბ. სიხარულიძე, კორძია,

კვალიაშვილი, სხილაძე, ზარდალიშვილი და სხ.

დასიწყისი საღამოს 8 საათზე:

ადგილების ფასი 2 მ-დან 30 კ-მდე

რეჟისორი ი. ზარდალიშვილი.

ხაშურის წრის ადმინისტრაცია

„ბანათლები“ ჟურნალ-გაზეთებს კანტონს

ქ. თბილისში ოლღას ქუჩა № 6.

გეზანება აცენტებს: „თეატრი და ტიოგება“, „თახ. აზრი“, „რეპ. მათრახია“, „საქართველო“, „Тифлисский Листок“, „Русское Слово“, „ჭობახონი“, კედლის კალენდები და სხ. და სხ. ქართული წიგნები. ფულის წერილები უნდა გამოგზავნას შემდეგი ადრესით: Тифлисъ, почтовый ящикъ № 96, С. Таварткиладзе.

სცენის მოყვარე-მუშაკთა საყურადღებოდ:

И. Т. Полумордвиновъ.

Списокъ пьесъ

На грузинскомъ языкѣ,

разрѣш. къ представл. на сцен. Кавк. Края. ц. 40коп.

Тифлисъ Цензурный Комитетъ

გამართულია ხელის მოწერა

კიკნა-შუაპელის

კომედიისა და რჩეული ლექსების კრებულზე, რომელსაც დაერთვის სურათი, ბიოგრაფია და დ. ძახრაძის გრიტიკული წერილი. ხელის მოწერა შეიძლება ჩვენს რედაქციაში.

Дозволено Военной Цензурой г. Тифлисъ „ორაპან“

რუსული მოხატვა იმედაშვილი

უკვე იბეჭდება
ვეელასათვის საჭირო და სასარგებლო წიგნი

რუსული სიტყვათა სრული ლექსიკონი

ანუ ქართულს ენაში შემოსულ უცხო სიტყვათა ახსნა-განმარტება
შედგენილი იოსებ იმედაშვილის მიერ

მეორედ შეესებულ-შესწორებული (პირველ გამოცემაზე ბევრად გადიდებული). წიგნი ახსნა-განმარტებულია სამოც ათასამდე (60000) უცხო ენათაგან (ფრანგულ, ინგლისურ, ლათინურ და სხ.) შემოსული, სიტყვა და ანაზა წიგნი შეიცავს ათას ექვსას სვეტამდე, მოზრდილი ზომისაა, აწყობილი იქნება ახალი კორპუსის მთავრული და ჩვეულებრივი ასოდა, ჩასმული ინგლისურ საუკეთესო კალენკორის ყდაში, მოოქოვილი-მოვარაყებულ ასო არშიებით შემკული. ვინც ისურვებს, წიგნზე დაიბეჭდება მისი სახელგვარის პირველი ასოები.

ხელისმომწერთათვის გაგზავნილ ღირს ორი (2) მანათი (ფულის გადახდა შეღავათითაც შეიძლება: ხელის მოწერის დროს 1 მან., დანარჩენიც—წიგნი გამოსვლის ეამს ახალ ხელის მოწერთათვის 2 მან. 50 კაპ.)

ხელის მოწერა მიიღება: ჟურ. „თეატრი და ცხოვრების“ რედაქციაში „სორაპანი“-ს ტაბაში. ფოსტით: Тифлисъ. Ред. „Театри да Цховреба“
Иос. Имедашвили.

„თეატრი და ცხოვრება“ ში დასაბეჭ. მიიღება განცხადებანი. კანჭე—
მთელი გვერდი—60 მან., ნახევ.—30 მ. ეკოთხ.—15 მ., მერვ.—8 მ.
ტექსტი—100 მ. უკან—70 მ. ჭოჯურ შემოქმედ. ჟურ. ქალ. გარ. შემოქმედ. მოკმ.
Тифлисъ. „Театри да Цховреба“ Иос. Имедашвили.

1916 მიიღება ხელის მოწერა 1916

ყოველკვირეული სათეატრო, სალიტერატურო, სახელოვნო-სამხატვრო, საზოგადოებრივ შინაარის სურათებიანი ჟურნალი იუმორისტული განყოფილებით, შარუებით და კარიკატურებით

წელიწადი
მართვა

„თეატრი და ცხოვრება“

წელიწადი გამოსვლისა მართვა

წლიურად
5 მან.
ნახ. ფლ.
3 მან.

1916 წელსაც გამოვა

ჩვეულებრივი სრული პროგრამით, უკვე ცნობილი რედაქციით, სახელმძღვანელო და ახალგაზრდა მწერალთა მონაწილეობით.

ჟურნალი პარტიათა გარეშეა, პროგრესიული მიმართულებისა

ჟურნალში ხუთასამდე სურათი დაიბეჭდება

ფასი: წლიურად ისევ 5 მ., ნახევ. წლით—3 მ. ფულის შემოტანა ნაწილ-ნაწილადაც შეიძლება. ხელის მოწერის დროს—2 მ. მაისში—2 მ. ენკენისთვის 1 მ. ვინც მთელი წლის გადასახად ამ თავითვე შემოიტანს, ამა კრისტეშობისთვის ნომრებიც გაეგზავნება.

ხელის მოწერა მიიღება „სორაპანი“-ს ტაბაში (მალათოვის კუჩქი. № 1, ვორონცოვის პატარა ხიდის ყურში, მუხრან-ბატონის სახ.) იოსებ იმედაშვილთან დილით 9—2 ს. საღ. 5—7 ს. ფოსტით: Тифлисъ, ред. „Театри да Цховреба“—Иос. Имедашвили.
ტელეფონი № 15—41.

რედაქტორ-გამომცემელი ანნა იმედაშვილი